

**PROCEDURES EN
INSCHRIJVINGSPRAKTIJKEN
IN HET BASISONDERWIJS IN HET
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST**

Synthese op basis van het rapport van het BSI - November 2018

SEPTEMBER 2019

EERSTE RAPPORT BESTELD DOOR

Dienst Scholen van perspective.brussels

In het kader van de Strategie 2025

(doelstelling 6, pijler 2 : Brussels programma voor het onderwijs)

AUTEURS VAN HET EERSTE RAPPORT

Caroline d'Andrimont (Brussels Studies Institute)

Elsa Roland (Brussels Studies Institute)

Anneloes Vandenbroucke (Brussels Studies Institute)

Kenneth Hemmerechts (Brio, Vrije Universiteit Brussel)

Dimokritos Kavadias (Brio, Vrije Universiteit Brussel)

Joost Vaesen (Brussels Studies Institute)

AUTEUR VAN EIND SYNTHESE

Dienst Scholen

STUURCOMITÉ

Dienst Scholen

Brussels Studies Institute

FOTO-CREDITS

Omslag : Jonathan Ortegat

LAY-OUT

Kaligram

VERTALING

Vertaald uit het Frans door Oneliner Translation

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Christophe SOIL, directeur-generaal, perspective.brussels

MEER INFORMATIE

Dienst Scholen

Naamsestraat 59 - 1000 Brussel

info@perspective.brussels - www.perspective.brussels/dienst-scholen

Cette synthèse est également disponible en français

Dépôt légal : D/2019/14.054/5

©2019 perspective.brussels

PROCEDURES EN INSCHRIJVINGSPRAKTIJKEN IN HET BASISONDERWIJS IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Synthese op basis van het rapport van het BSI – November 2018

SEPTEMBER 2019

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	7
HOOFDSTUK 1 : DE BRUSSELSE ONDERWIJSCONTEXT	8
HOOFDSTUK 2 : DE BELANGRIJKSTE INSCHRIJVINGSPROCEDURES DIE BESTAAN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	12
1. De wetgeving	12
2. Inschrijvingsprocedures en -software	14
HOOFDSTUK 3 : STERKE EN ZWAKKE PUNTEN VAN DE VERSCHILLENDE SYSTEMEN EN VAN HET FEIT DAT ZE NAAST ELKAAR BESTAAN	17
Positieve punten	17
Negatieve punten	18
HOOFDSTUK 4 : DENKSPOREN VOOR VERBETERING	19

INLEIDING

De Strategie 2025¹ legt de sociaaleconomische prioriteiten vast die tegen 2025 moeten worden verwezenlijkt voor Brussel. Pijler 2 omvat de doelstellingen waarvoor het gewest samenwerkt met de gemeenschappen zoals het **Brussels programma voor het onderwijs**.

Het Brussels programma voor het onderwijs voorziet bijvoorbeeld in de uitvoering van een **behoefteanalyse voor nieuwe schoolplaatsen op basis van informatie in verband met de inschrijvingen** in Brussel. De Strategie 2025 vertrouwt deze opdracht toe aan de Dienst Scholen van *perspective.brussels*².

De voorbije jaren zijn al heel wat plaatsen gecreëerd in kleuter- en lagere scholen en er blijven voorlopig nog steeds plaatsen bijkomen.

TABEL 1

Basisonderwijs	Gecreëerde plaatsen (2010 – sept. 2018)	Geplande plaatsen (tegen 2025)	Totaal
Franstalig onderwijs	15 137	7 370	22 507
Nederlandstalig onderwijs	7 046	1 981	9 027
TOTAAL	22 183	9 351	31 534

Bron: Monitoring van het schoolaanbod – december 2018 – Dienst Scholen, *perspective.brussels*.

De huidige organisatie van de inschrijvingssystemen in het basisonderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest laat helaas niet toe om te antwoorden op de vraag of er in het begin van volgend schooljaar voldoende plaatsen zullen zijn.

1 Op 16 juni 2015 gezamenlijk ondertekend door de bevoegde ministers van de Federatie Wallonië-Brussel, de Franse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest alsook door de Brusselse sociale partners.

2 De Dienst Scholen van *perspective.brussels* volgt de schooldossiers die al dan niet rechtstreeks een band hebben met de bevoegdheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en waarvoor een actie van dit gewest nuttig kan zijn: steun bij de verwezenlijking van projecten die toelaten het aantal plaatsen te verhogen; monitoring van aanbod en vraag; kwaliteit van de infrastructuur en de uitrustingen; schoolcontract (integratie van de scholen in hun wijk); strijd tegen schoolmoeheid.

Voor het Nederlandstalig onderwijs beschikken de overheden over een duidelijk beeld van de inschrijvingsaanvragen en de opvolging van de wachtlijsten. In het Franstalig onderwijs echter organiseert elk net en zelfs elke inrichtende macht de inschrijvingen in de scholen autonoom.

Gezien het tekort aan plaatsen schrijven ouders hun kinderen in meerdere scholen in.

Deze beide fenomenen samen leiden tot wachtlijsten in de aanloop naar elk schooljaar. In de loop van de maand september worden die wachtlijsten opnieuw korter.

Deze “luchtbellen” bemoeilijken de opdracht van de inrichtende machten die binnen sommige inschrijvingssystemen voor de aanvang van het schooljaar niet met zekerheid kunnen zeggen voor hoeveel leerlingen ze zullen moeten instaan. Dit heeft gevolgen voor de werkgelegenheid aangezien het aantal lesgevers afhangt van het aantal leerlingen dat is ingeschreven en dat uiteindelijk ook op de schoolbanken zit.

De oplossing voor deze problematiek ligt vast en zeker in een betere informatieuitwisseling over de inschrijvings- en wachtlijsten tussen alle netten van het Franstalig en Nederlandstalig basisonderwijs, die een globaal beeld moet geven van vraag en aanbod in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Deze synthese gaat dieper in op de inschrijvingssystemen die het basisonderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hanteert. Op basis van het rapport van het Brussels Studies Institute (BSI) in opdracht van de Dienst Scholen splitst zij de problematiek uit als volgt:

- > Hoofdstuk 1: De Brusselse onderwijscontext.
- > Hoofdstuk 2: De voornaamste inschrijvingsprocedures in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- > Hoofdstuk 3: Sterke en zwakke punten van de bestaande onderwijssystemen en van hun gezamenlijke aanwezigheid.
- > Hoofdstuk 4: Denksporen voor verbetering.

HOOFDSTUK 1 : DE BRUSSELSE ONDERWIJSCONTEXT

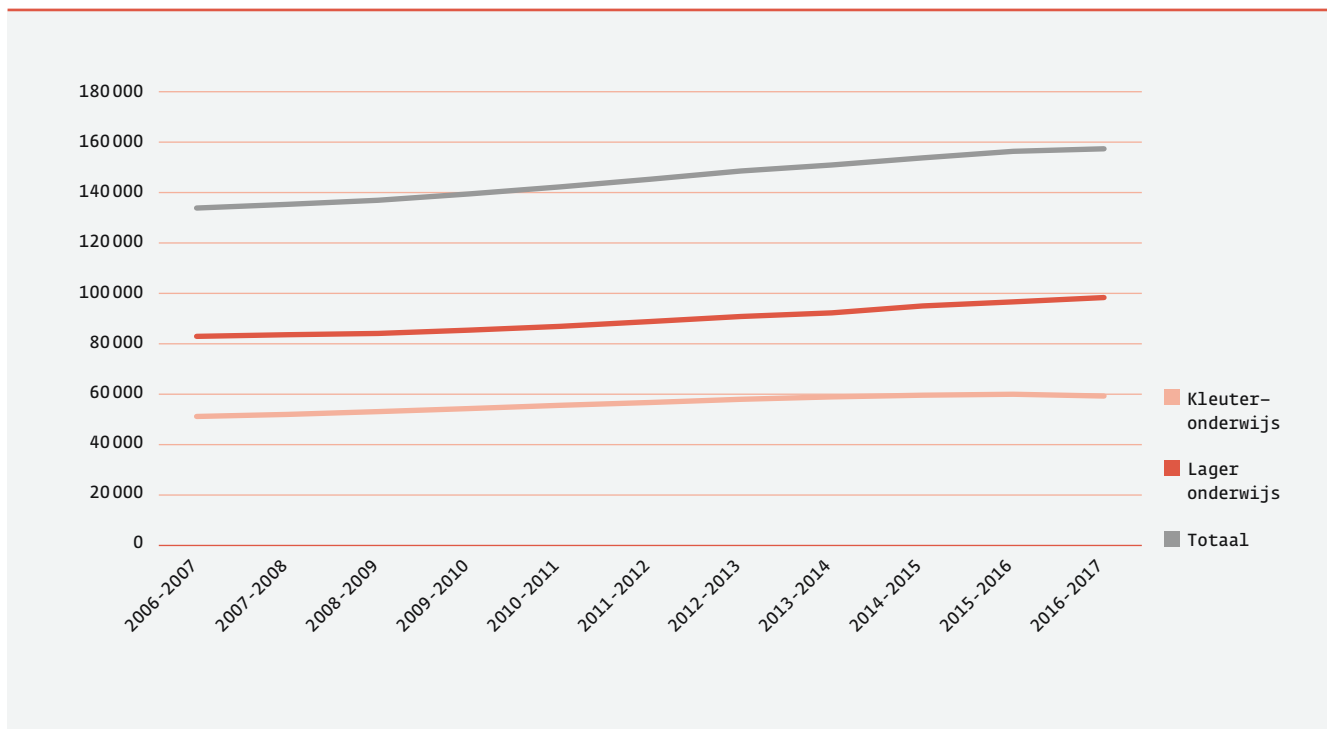
Het probleem van de inschrijvingen in Brussel moet in de specifieke gewestelijke context worden geplaatst.

Een jonge en groeiende bevolking

In 1997 telde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 950 597 inwoners, tegenover 1 191 604 in 2017³. Dat is een **toename met 25%** op twintig jaar tijd. In Brussel bedroeg de gemiddelde leeftijd 37,4 jaar op 1 januari 2017, tegenover 42,5 in Vlaanderen en 41,1 in Wallonië⁴. Het gevolg hiervan is dat

de schoolgaande bevolking sterk is gegroeid tijdens de afgelopen twee decennia. De kinderen van het **kleuteronderwijs** waren met 50 904 in 2006-2007 en met 59 009 in 2016-2017 (**+16%**). Voor het **lager onderwijs** gingen we van 82 684 naar 98 084 leerlingen (**+19%**).⁵

FIGUUR 1 : Evolutie van het aantal schoolgaande leerlingen in het basisonderwijs in Brussel, tussen 2006-2007 en 2016-2017.

Bron : BISA, Vlaamse Gemeenschap, Franse gemeenschap.

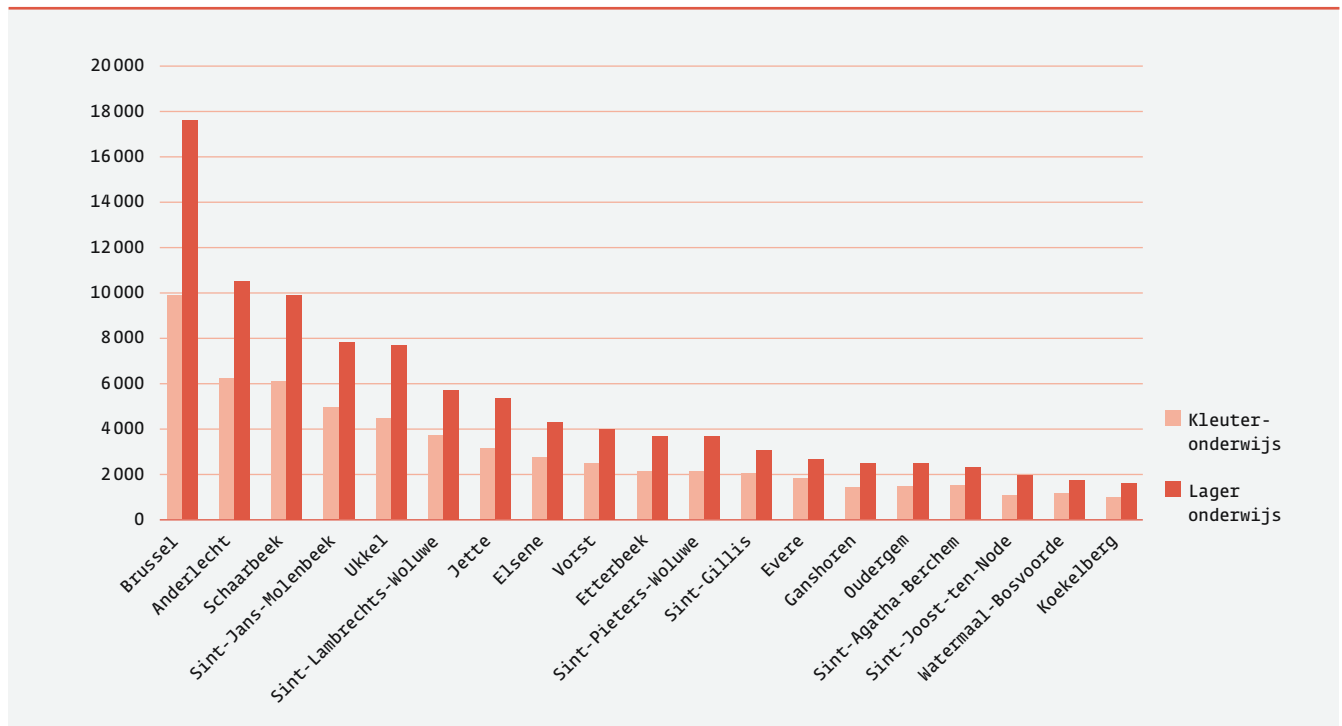
Deze toegenomen vraag vereiste een aanzienlijke uitbreiding van het aanbod waaraan ook vandaag nog wordt gewerkt.

Deze ontwikkelingen lopen sterk uiteen binnen het Gewest. **De gemeenten in het centrum en het noordwesten tellen de meeste schoolgaande leerlingen.**

3 BISA, FOD Economie.

4 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn-OGW, 2017.

5 BISA.

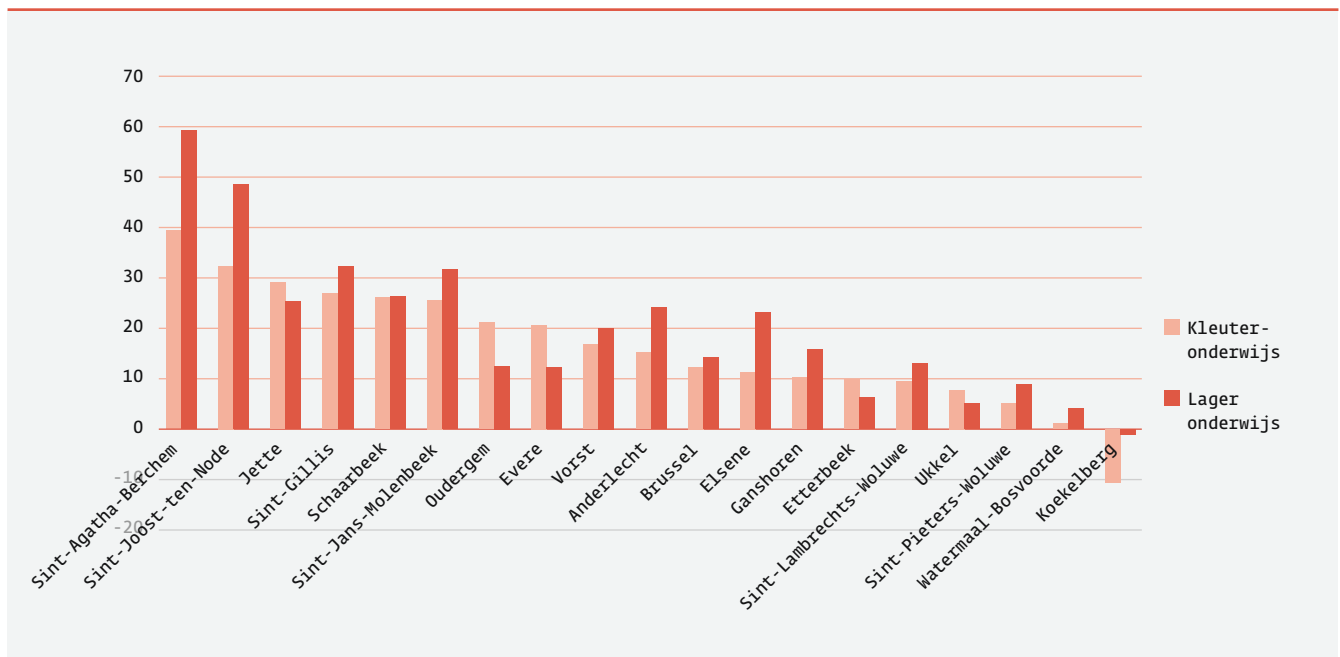
FIGUUR 2 : Aantal schoolgaande leerlingen in het Brussels basisonderwijs, in 2016-2017, per gemeente.

Bron: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap. Leerlingen die school lopen in het niet door de gemeenschappen gesubsidieerd onderwijs (internationaal, privé, thuis) zijn niet inbegrepen.

Dit zijn ook de gemeenten die de grootste groeipercentages optekenen. Tussen 2006-2007 en 2016-2017 steeg het aantal kinderen in het kleuteronderwijs in de Stad Brussel met 1084, in Schaarbeek met 1256 en in Sint-Jans-Molenbeek met 1007.

In het lager onderwijs kwamen er 2034 leerlingen bij in Anderlecht en 2195 in de Stad Brussel, tegenover 67 in Watermaal-Bosvoorde.

FIGUUR 3 : Toename van het aantal schoolgaande leerlingen in het basisonderwijs in Brussel, tussen 2006–2007 en 2016–2017, per gemeente.

Bron: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap. Omvat niet de leerlingen die naar school gaan in het onderwijs dat niet door de gemeenschappen wordt gesubsidieerd (internationaal, privé, thuis).

De relatieve opvangcapaciteit (aantal plaatsen per aantal inwonende kinderen) verschilt ook sterk van de ene gemeente tot de andere en tussen de wijken zijn de verschillen zelfs nog groter.

Tot slot komt 8% van de kinderen in het kleuteronderwijs in 2016–2017 van buiten het Gewest. In het lager onderwijs gaat het zelfs om 11%.

Moeilijke toegang tot informatie

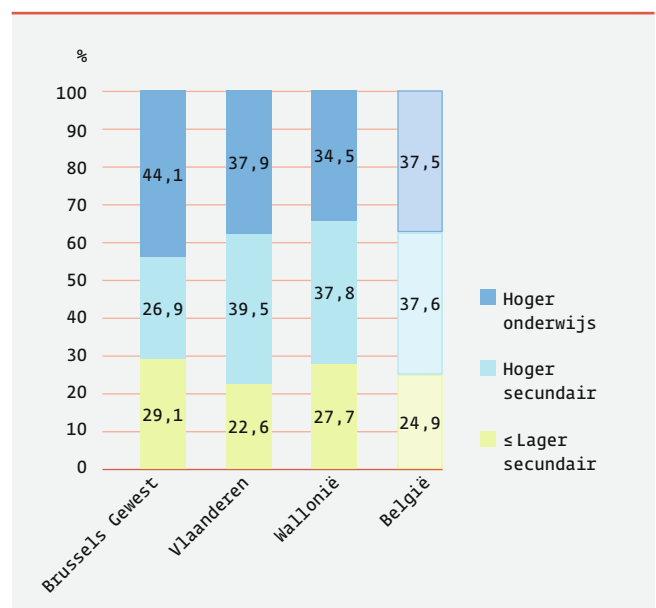
Gelet op de sociaaleconomische kenmerken van de Brusselse bevolking rijst de vraag inzake de toegang tot informatie op het vlak van inschrijvingen en, algemeen, het recht op onderwijs.

In januari 2017 was 35% van alle Brusselaars van buitenlandse afkomst (twee derde is afkomstig uit de Europese Unie). Meer dan één van twee Brusselaars (56%) is niet als Belg geboren. Als gevolg daarvan is het Nederlands of het Frans niet de moedertaal van een groot aandeel Brusselse leerlingen.

Anderzijds wordt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gekenmerkt door een sterke polarisering van de bevolking op sociaaleconomisch en cultureel vlak. Zo heeft 29,1% van de Brusselaars van 25 tot 64 jaar geen diploma van hoger middelbaar onderwijs, tegen 24,9% voor het hele land, en heeft 44,1% van de Brusselaars een diploma van het hoger onderwijs, terwijl slechts 37,5% van alle Belgen een dergelijk diploma heeft.

Het gebrek aan kennis van de landstalen, in combinatie met een laag onderwijsniveau, is een bron van niet te veronachtzamen moeilijkheden voor wie inzicht wil krijgen in het Brusselse schoolstelsel.

FIGUUR 4 :

Bronnen: FOD Economie-Statistics Belgium, Enquête naar de arbeidskrachten 2016, berekeningen OGW.

Meerdere netten en twee Gemeenschappen

In België is het onderwijs een bevoegdheid van de Gemeenschappen. Het Franstalig onderwijs, dat dus gesubsidieerd en/of georganiseerd wordt door de Franse Gemeenschap, neemt 80% van alle leerlingen van het Brussels basison-

derwijs voor zijn rekening. De overige 20% van de leerlingen in het lager onderwijs zitten in het Nederlandstalig onderwijs (Vlaamse Gemeenschap).⁶

TABEL 2 : Verdeling van de leerlingen tussen het Franstalig en het Nederlandstalig onderwijs (schooljaar 2016-2017).

	Franse Gemeenschap	Aandeel (in %)	Vlaamse Gemeenschap	Aandeel (in %)	Totaal
Kleuteronderwijs	45 917	78	13 092	22	59 009
Lager onderwijs	79 904	81	18 180	19	98 084
Totaal basis-onderwijs	125 821	80	31 272	20	157 093

Bron: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap.

Gelet op het tweetalig statuut van Brussel (Nederlands en Frans) is de onderwijstaal van de kinderen de eerste keuze die ouders voor hen moeten maken. Het zijn de ouders die beslissen of hun kind naar het Nederlandstalig of het Franstalig onderwijs gaat. Het valt echter moeilijk uit te maken of er inderdaad aan de eerste intenties van de ouders voldaan wordt.

De ouders kunnen ook vrij het onderwijsnet kiezen. Volgens het Schoolpact uit 1958-1959 kunnen de ouders hun kind inschrijven in het officieel onderwijs (scholen georganiseerd door de gemeenschappen, de gemeenschapscommissies, de provincies of de gemeenten) of in het vrij onderwijs (gesubsidieerd confessioneel, gesubsidieerd niet-confessioneel, niet gesubsidieerd).

Na het lager onderwijs rest de ouders ook de keuze van het onderwijstype (overgang, kwalificatie, beroepsonderwijs, alternerend leren). Deze keuze wordt soms echter beperkt door de schoolresultaten van de leerling.

De vrije keuze wordt gewaarborgd door de Grondwet. Maar in een context van verzadiging valt niet uit te maken of de eerste keuze van de ouders ook wordt ingewilligd. Bovendien kan de ongelijke toegang tot informatie, die het gevolg is van verschillende sociaaleconomische en culturele factoren, aanleiding geven tot ongelijkheid in de uitoefening van het recht op onderwijs. Dit wordt aangetoond door Perrine Humblet⁷ in een studie over de toegang van kinderen tot het kleuteronderwijs: vandaag zijn het de best geïnformeerde ouders die erin slagen hun kind in te schrijven in een welbepaalde school.

Het huidige systeem om toegang te krijgen tot de kleuterschool is dus niet billijk en gaat ten koste van gezinnen waar de kinderen het sterkst behoefte hebben aan het contact met de kleuterschool. De vrije schoolkeuze van de ouders is bijgevolg nog lang geen feit en creëert (of versterkt) bovendien ongelijkheid.

6 Daarnaast zijn er ook Europese, internationale en privéscholen. De Europese scholen hebben 1173 kinderen in het kleuteronderwijs en 4 652 leerlingen in het lager onderwijs. De andere scholen telden samen 5 871 leerlingen in 2016-2017, secundair onderwijs inbegrepen. (BISA)

7 Perrine Humblet, "Croissance démographique bruxelloise et inégalités d'accès à l'école maternelle (De Brusselse demografische groei en de ongelijke toegang tot de kleuterschool)", *Brussels Studies*, document 51, 2011.

HOOFDSTUK 2 :

DE BELANGRIJKSTE INSCHRIJVINGS- PROCEDURES DIE BESTAAN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

1. DE WETGEVING

In het Franstalig systeem

In het basisonderwijs bestaan er maar weinig wettelijke beperkingen wat betreft de inschrijvingen op school. Toch vinden we enkele regels in het takendecreet⁸.

1. **Uiterste inschrijvingsdatum:** "Het inschrijven in een inrichting voor lager of secundair onderwijs moet gebeuren ten laatste op de eerste werkdag van de maand september⁹. Ze moet gebeuren ten laatste op 15 september voor de leerlingen die het voorwerp uitmaken van een deliberatie in september zijn gedelibereerd. De inschrijvingen kunnen gedurende het hele jaar gebeuren in het gewone kleuteronderwijs, het alternerend onderwijs en het bijzonder onderwijs." In uitzonderlijke, gemotiveerde gevallen mag een kind tot 30 september ingeschreven worden in het lager onderwijs.
2. Geldige redenen om de **inschrijving te weigeren** (buiten een reeds bestaande inschrijving in een andere school)¹⁰:
 - > De leerling voldoet niet aan de gestelde voorwaarden om volgens de regels te worden ingeschreven: leeftijdsriteria, het kind wordt niet langer beschouwd als regelmatig leerling...
 - > Het maximaal aantal leerlingen is bereikt (onvoldoende beschikbare lokalen).
 - > De inschrijvingstermijnen zijn verstreken (eerste werkdag van september, 15 of 30 september, afhankelijk van het niveau en het parcours van de leerling).

- > De ouders zien het educatief en pedagogisch project van de school, het studiereglement en het huishoudelijk reglement niet zitten.
- > Een leerling is definitief uitgesloten van een school als meerderjarige.¹¹

Wanneer een school weigert een leerling in te schrijven, dan dient zij de betrokkene een **attest van verzoek tot inschrijving** te overhandigen (behalve in de eerste graad van het secundair onderwijs). De school moet ook een kopie van dit attest bezorgen aan het vertegenwoordigend en coördinatieorgaan of aan de gedecentraliseerde commissie die vervolgens de administratie op de hoogte brengt.

3. **Prioriteiten verbonden aan de verblijfplaats van de leerling:** "De inrichtingen voor basisonderwijs georganiseerd door de Steden en Gemeenten zijn verplicht elke leerling in te schrijven die de aanvraag doet ten laatste op 30 september van het lopende schooljaar, in zover hij voldoet aan de voorwaarden om een regelmatige leerling te zijn, indien hij woonachtig is op het grondgebied van de gemeente of indien hij voldoet aan de voorwaarden van artikel 23, lid 4, van de wetten op het lager onderwijs, gecoördineerd op 20 augustus 1957"¹². Bovendien is "een gemeentelijke basisschool gehouden de kinderen van naburige gemeenten in te schrijven wanneer zij de gemeenteschool is die het dichtst bij de woning van deze kinderen ligt."¹³

8 In de Nederlandse vertaling luidt het decreet voluit: "decreet dat de prioritaire taken bepaalt van het basisonderwijs en van het secundair onderwijs en de structuren organiseert die het mogelijk maken ze uit te voeren"; het werd aangenomen op 24 juli 1997.

9 "De inrichtingen van de Franse Gemeenschap zijn verplicht elke leerling in te schrijven die er de aanvraag van doet ten laatste op 30 september van het lopend schooljaar in zover hij voldoet aan de vereiste voorwaarden om een regelmatige leerling te zijn." Decreet "Taken", artikel 80- §1.

10 Artikelen 80, 87 en 88 van het decreet "Taken".

11 DGE0, Omzendbrief nr. 4103 van 16/08/2012, p. 12. In rapport FAPEO, Les inscriptions hors décret («inscription»): Etat du droit et des pratiques en matière d'inscriptions dans le fondamental à Bruxelles, [Inschrijvingen buiten het decreet "inschrijvingen": Rechtssituatie en inschrijvingspraktijk in het basisonderwijs in Brussel] september 2012).

12 Decreet "Taken" Artikel 87.

13 Koninklijk besluit houdende coördinatie van de wetten op het lager onderwijs, artikel 23. - K.B. 20-08-1957.

In het Nederlandstalig systeem

De inschrijvingen worden geregeld door het decreet "basis-onderwijs" van 25 februari 1997¹⁴. Dit decreet bevat specifieke regels voor het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Basisprincipes:

- > **Recht op inschrijving in de door de ouders gekozen school**, behalve als hiermee de capaciteit van de school overschreden wordt.
- > **Geharmoniseerde inschrijvingsdatum**: het begin van de inschrijvingen wordt bepaald op de eerste schooldag van de maand maart van het voorafgaande schooljaar.
- > **Chronologische inschrijving** (wie eerst komt, wordt eerst ingeschreven), met uitzondering van **prioritaire groepen**: kinderen van dezelfde leefentiteit (broers/zusters); kinderen van het personeel; Nederlandstaligen (ten minste 1 ouder spreekt Nederlands)¹⁵; zogenaamde "GOK"-leerlingen¹⁶ of niet.
- > **Aanmeldingsprocedure: facultatief of verplicht**. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de aanmeldingsprocedure verplicht. De ouders moeten hun intentie tot inschrijving voor een welbepaald schooljaar in een of meerdere scholen aangeven. Dit moet het inschrijvingsproces optimaliseren. De aanmeldingsprocedure wordt goedgekeurd door het LOP¹⁷. In het Brussels Gewest moet deze procedure verplicht rekening houden met alle hogervermelde voorrangregels.

Vóór en tijdens een aanmeldingsprocedure zijn geen inschrijvingen mogelijk voor het volgende schooljaar. Op het einde van de aanmeldingsperiode rangschikt het LOP de leerlingen op basis van de aanmeldingsregels die gelden in de betrokken zone.

Het reglement binnen elke zone moet voldoen aan de volgende algemene voorschriften:

Rangschikking:

1. Leerlingen van dezelfde leefentiteit (broer en zuster)
2. Kinderen van de personeelsleden
3. Nederlandstaligen
4. Andere leerlingen: rangschikking op basis van 1 of meerdere van de volgende criteria:
 - volgorde van voorrang bij de schoolkeuze van de ouders/leerling;
 - afstand tussen de woonplaats van de leerling en de school;
 - afstand tussen de werkplek van een van beide ouders en de school;
 - het lot (enkel in combinatie met andere criteria).

Op basis van deze rangschikking krijgen de leerlingen een gunstige of ongunstige rangschikking in de scholen waarvoor de ouders een intentie van inschrijving hebben aangegeven. Een leerling kan slechts in één school een gunstige rangschikking krijgen. In dit geval nodigt de betrokken school de ouders uit om de inschrijving te formaliseren. Is de leerling ongunstig gerangschikt, dan deelt het LOP de weigering aan de ouders mee binnen een termijn van vier werkdagen.

14 Het onderwijsdecreet wordt aangevuld door het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2012; het decreet van de Vlaamse regering van 28 juni 2002; het besluit van de Vlaamse regering van 2 juni 2006; de omzendbrief van 5 juni 2012).

15 De afspraken binnen het LOP Brussel voorzagen 45% gereserveerde plaatsen voor kinderen uit deze groep. Dit percentage werd vanaf 1 september 2011 opgetrokken tot 55%. Het is ook decretaal verankerd via een amendement op het "Voorstel van decreet betreffende het Inschrijvingsrecht" op 22 juni 2011. Op 10 september 2018 ten slotte, bereikte de Vlaamse Regering een akkoord om de voorrang voor Nederlandstaligen in de Brusselse scholen verder te versterken tot 65%. Er is een procedure hangende wegens belangenconflict, ingesteld door de Franse Gemeenschapscommissie.

16 "GOK"-leerling: leerling met ten minste een van de volgende kenmerken: de moeder bezit geen enkel attest van slagen voor het hoger secundair onderwijs; de leerling heeft een schooltoelage gekregen in t-1 of t-2 (t = schooljaar).

17 LOP: "Een LOP staat voor Lokaal Overlegplatform. Een LOP werkt voor een gemeente of een regio. Ook in Brussel is er een LOP voor het basisonderwijs en voor het secundair onderwijs. Een LOP werkt rond gelijke kansen in het onderwijs. Het focust op sociale cohesie, openheid en respect en streeft naar onderwijs zonder discriminatie en optimale kansen voor alle leerlingen. Bron: <https://www.vgc.be/aanbod/leven/gelijke-kansen/lop-brussel>

2. INSCHRIJVINGSPROCEDURES EN -SOFTWARE

De inschrijvingsprocedures voor het Franstalig basisonderwijs in het Brussels Gewest zijn niet geharmoniseerd en verschillen op vele vlakken: het contacteren van de school, het feit of de procedures al dan niet geharmoniseerd/gecentraliseerd zijn, de inschrijvingsperiodes, de voorrangscriteria, het beheer

van de wachtlijsten enz.. De verschillen zijn groot, niet alleen tussen de netten onderling, maar ook binnen de netten en zelfs binnen eenzelfde inrichtende macht (IM).

In het Nederlandstalig onderwijs geldt slechts één systeem.

Op schoolniveau –

Al dan niet openbaarmaking van de schoolspecifieke regels – Schijnbaar gebrek aan regelgeving.

De inschrijvingsprocedure is specifiek voor elke school, soms in functie van de aanbevelingen van de inrichtende macht of van de entiteit waar de school zich bevindt. De ouders nemen rechtstreeks contact op met de school per telefoon, e-mail of brief. Sommige scholen vragen om een voorschot. Ook de inschrijvingsperiodes zijn niet dezelfde: september

of na de vakantie. Er wordt vaak voorrang gegeven aan broers en/of zussen en aan de kinderen van het personeel van de school. Gewoonlijk is het zo dat wie eerst komt eerst maalt en dat de wachtlijsten niet bijgehouden worden tot het jaar daarna.

Regelgeving op het niveau van de inrichtende macht

De inrichtende macht (doorgaans de gemeente) stelt een reglement op dat geldt voor alle scholen onder haar beheer. De inschrijvingsperiode is vast (na de herfst- of de kerstvakantie), broers/zussen en kinderen van het personeel van de school en van het gemeentelijk personeel krijgen voorrang en de wachtlijsten (volgens het principe van wie eerst

komt eerst maalt) worden niet bijgehouden tot het jaar daarna. Het beheer van de inschrijvingsaanvragen verloopt centraal of per school. Sommige gemeenten geven de voorkeur aan een rechtstreeks contact tussen de ouders en de school, andere maken gebruik van een callcenter of een elektronisch platform.

LOP (Vlaamse Gemeenschap)

Het beheer van de aanmeldingen/inschrijvingen is gecentraliseerd op het niveau van het hele Brusselse scholenbestand. Er zijn algemene regels vastgesteld voor alle scholen van de Vlaamse Gemeenschap. Het LOP heeft ook specifieke regels vastgesteld voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie blz. 13).

Concreet worden de aanmeldingen en inschrijvingen door het LOP basisonderwijs Brussel gecentraliseerd en beheerd

op de website <https://www.inschrijveninbrussel.be/nl/kleuterlager-onderwijs>.

De ouders van de kinderen rangschikken er de scholen van hun keuze binnen een welbepaalde periode. Op het einde van deze zogenaamde aanmeldingsperiode worden de plaatsen in een welbepaalde school als volgt toegewezen: Het systeem onderscheidt 4 types situaties van leerlingen en 3 contingenten:

4 types leerlingen	3 types contingenten
a. Nederlandstalig en niet-GOK	Nederlandstalig en niet-GOK (65% is op voorhand gereserveerd)
b. Niet Nederlandstalig en niet-GOK	Niet Nederlandstalig en niet-GOK (geen op voorhand gereserveerde plaatsen)
c. Nederlandstalig en GOK	GOK (Nederlandstalig + niet Nederlandstalig)
d. Niet Nederlandstalig en GOK	(35% van de plaatsen is op voorhand gereserveerd)

Per contingent worden de kinderen die deze school als eerste keuze hebben opgegeven prioritair gerangschikt in functie van de afstand (ofwel de afstand tussen woonplaats en school, ofwel de afstand tussen de werkplek en de school, waarbij steeds de kortste afstand wordt geselecteerd). Hetzelfde principe wordt vervolgens gehanteerd voor de kinderen die de betrokken school als tweede keuze hebben opgegeven, enzovoort.

Op basis van deze procedure worden de plaatsen toegevoegd tot het contingent is gevuld.

Het contingent GOK-leerlingen wordt gevuld ongeacht de taalrol van de leerlingen (het gaat om de types leerlingen c

en d). Bij de niet-GOK-leerlingen worden Nederlandstaligen en niet-Nederlandstaligen afzonderlijk gerangschikt.

Als er nog plaatsen overblijven wanneer de contingenten "Nederlandstaligen" en "niet-GOK" enerzijds en "GOK" anderzijds volgens de bovenstaande regels zijn gevuld met leerlingen van de types a, c en d worden de aanvragen van leerlingen van het type b samen gerangschikt met de eventuele leerlingen van de andere contingenten die nog geen plaats hebben gekregen, en dit tot de maximale capaciteit van de school is bereikt.

De software PROECO

Software bestemd voor het beheer van de administratieve gegevens van de scholen; wordt vandaag gebruikt door meer dan 1500 scholen in de Franse en de Duitstalige Gemeenschap, met name in het vrije katholiek net. Deze software beheert gegevens over de leerlingen, het personeel (al dan niet lesgevers), de lessen, de afwezigheden, de kosten en facturen en de inschrijvingsnummers.

In PROECO werd een module voor het beheer van de inschrijvingen ontwikkeld op verzoek van de directeurs van de katholieke basisscholen in de zone Brussel. Deze module spoort onder meer dubbele inschrijvingen op (dus enkel zichtbaar voor de scholen van het vrije katholieke net). Dit gebeurt door communicatie tussen de softwareprogramma's van de scholen en een gecentraliseerde databank.

De software ontwikkeld door GIAL

Het informaticacentrum van de Stad Brussel ontwikkelde een toepassing voor databankbeheer waarmee de gemeentescholen van de Stad Brussel dubbele inschrijvingen vermijden. Het systeem registreert het tijdstip van het verzoek tot inschrijving. De plaatsen worden toegewezen op het niveau van elke gemeente in functie van de volgorde van instroom in het systeem.

De procedure (die geldt voor de onthaalklassen, het eerste kleuter en het eerste lager) moet voldoen aan 3 criteria:

- > Transparantie (wat betreft de datums en de prioriteiten) en zo volledig mogelijke communicatie (in de kleuterscholen, op de website en in het gemeenteblad)
- > Gelijke behandeling van de gebruikers (dankzij de gelijke informatie).
- > De sociale mix van de schoolinstellingen garanderen (elke instelling ertoe verplichten een deel van de kansarme groepen op te nemen).

Voor de Stad Brussel worden alle aanvragen gecentraliseerd bij de dienst Pedagogische Inspectie van het Openbaar Onderwijs. Ze worden geregistreerd in de volgorde van aankomst en verlopen in drie fasen¹⁸.

- > Eerste fase: van 1 tot 23 december, inschrijving in volgorde van de instroom van de prioritaire leerlingen via de telefooncentrale. Na 23 december valt de voorrang definitief weg. Worden aanzien als prioritair: leerlingen met een broer/zus die al naar de school gaat, zijn in het 3de kleuter in de schoolentiteit voor de inschrijving in het 1ste jaar van het lager onderwijs. Vanaf 9 januari neemt de school contact op met de ouders om de definitieve inschrijving te bevestigen en te formaliseren.
- > Tweede fase: van 9 tot 31 januari worden alle inschrijvingsaanvragen geregistreerd in de volgorde van de instroom via de telefooncentrale. De ouders krijgen onmiddellijk te horen of hun kind een plaats heeft dan wel op de wachtlijst staat.
- > Derde fase: vanaf 1 februari worden alle inschrijvingsaanvragen geregistreerd in de scholen in de volgorde van de instroom.

Andere gemeenten¹⁹ hebben al gebruik gemaakt van dit instrument, met verschillen voor de inschrijvingsperiodes en de voorrangsregels.

¹⁸ De datums veranderen elk jaar.

¹⁹ Anderlecht, Sint-Gillis, Vorst, Evere en Sint-Joost.

De software SIEL

Het betreft momenteel hoofdzakelijk software voor de opvolging van de ingeschreven leerling zodat niet tweemaal dezelfde leerling gefinancierd wordt. Deze software wordt beheerd door de Algemene directie voor het verplicht onderwijs (Direction Générale de l'Enseignement Obligatoire, DGEO, van de FW-B) en voorziet in inschrijvingsbeheer voor scholen van alle netten. Het doel bestaat erin alle toepassingen die verband houden met het studietraject van een persoon samen te brengen met het oog op administratieve vereenvoudiging.

Sinds 2015 moeten alle lagere en secundaire scholen van de Franse Gemeenschap, over alle netten en onderwijstypes heen, uiterlijk op 30 september van elk jaar hun gegevens via SIEL doorsturen naar de administratie.

Deze gegevens hebben betrekking op de leerling, de persoon die verantwoordelijk is voor de leerling, de inschrijvingsdata (eerste contact, inwerkingtreding, fysieke aanwezigheid) en eventuele afsluiting (+ reden). Er worden ook gegevens ingevoerd over de vestiging, de eenheid, het studiejaar en de klas (en eventueel ook of de leerling intern is).

SIEL bevat ook specifieke schoolse elementen (lessen filosofie, taallessen, eventuele immersie, eventuele integratie, datum van de eventuele uitsluiting uit de vorige school, eventuele datum van melding wegens afwezigheid) en specifieke telgegevens (acht halve dagen, blijven zitten in hetzelfde schooljaar...).

De centralisatie van deze gegevens maakt een **vlotte identificatie van dubbele inschrijvingen** mogelijk (vaak zijn deze dubbele inschrijvingen gewoon het gevolg van het feit dat de school waar een kind is vertrokken hiervan geen melding heeft gemaakt). In geval van dubbele inschrijving verschijnt een waarschuwing die echter niet belet dat de betrokken leerling wordt ingeschreven.

SIEL wordt **vandaag echter niet gebruikt om overlappingen bij de inschrijvingsaanvragen te identificeren** en dus ook niet om de wachtlijsten en de schoolvraag te beoordelen.

HOOFDSTUK 3 :

STERKE EN ZWAKKE PUNTEN VAN DE VERSCHILLENDE SYSTEMEN EN VAN HET FEIT DAT ZE NAAST ELKAAR BESTAAN

POSITIEVE PUNTEN

Inschrijvingsstelsysteem gereguleerd door de school

Aangezien de directies over heel wat autonomie beschikken om de regels vast te stellen, hebben zij het aanvoelen dat ze meer controle hebben over de situatie dan bij een geharmoniseerd inschrijvingsstelsysteem en dat ze **de regels kunnen aanpassen aan de specifieke kenmerken van de school** en/of van de zone waar de school is gevestigd.

Deze manier van werken maakt a priori een **rechtstreeks contact met de school** vóór de inschrijving mogelijk en biedt de ouders hierdoor wellicht ook een beter zicht op de realiteit van de school om met kennis van zaken een instelling te kiezen.

Het stelsysteem is zeer gemakkelijk voor wie erin slaagt een plaats in een school te bemachtigen. Het volstaat immers contact op te nemen met de school op het ogenblik waarop men dat wenst en vervolgens een afspraak te maken.

De inschrijvingen zijn gespreid over een langere periode (bij gebrek aan een strikte inschrijvingsperiode), wat de inschrijvingsdruk vermindert.

Inschrijvingsstelsysteem gereguleerd door de inrichtende macht of tussen scholen onderling

Met dit soort stelsysteem wordt de procedure transparanter en toegankelijker. De informatie verloopt vlotter.

Het gebruik van software geeft een globaal beeld van de situatie en biedt het voordeel dat de betrokken scholen niet te maken krijgen met dubbele inschrijvingen of op het laatste moment voor verrassingen komen te staan.

Het bestaan van vaste inschrijvingsperiodes waarvan de datums vooraf bekend zijn, vergroot de billijkheid en de transparantie van het stelsysteem.

Gecentraliseerde inschrijvingsstelsystemen (i.e. LOP)

De gecentraliseerde stelsystemen bieden dezelfde voordelen als de geharmoniseerde stelsystemen tussen scholen.

Maar deze stelsystemen beschikken over extra troeven:

> De regels worden minder gemakkelijk omzeild (door schooldirecties of ouders van leerlingen).

> Dankzij de centralisatie vermindert de administratieve belasting voor de directies, ook al vereist de effectieve inschrijving doorgaans nog dat de ouders en de directie elkaar ontmoeten.

NEGATIEVE PUNTEN

De organisatie en de werking van het onderwijs in Brussel zijn complex: er bestaat een overlapping van netten en gemeenschappen waardoor het onderwijsstelsel voor velen bijzonder moeilijk te doorgronden is.

De procedures lopen sterk uiteen en zijn niet geharmoniseerd, met uitzondering van bepaalde segmenten in het

aanbod (Nederlandstalig onderwijs, gemeentelijk onderwijs in sommige gemeenten). Deze co-existentie van verschillende procedures - gereguleerd of niet- maakt het zoeken naar informatie zeer complex voor de ouders. De gelijkheid wat betreft de toegang en de keuzevrijheid lijden hier zonder twijfel onder.

HOOFDSTUK 4 :

DENKSPOREN VOOR VERBETERING

Aanbeveling 1

De informatie over het onderwijs in Brussel beter verzamelen, integreren en toegankelijk maken

- > Voortgaan met het verzamelen en synthetiseren van de informatie die nodig is om een volledig beeld te krijgen van de algemene context van het Brussels onderwijs.
- > Een toegankelijke website ontwikkelen met alle nuttige informatie over het hele schoolaanbod, met inbegrip van de inschrijvingsmodaliteiten.
- > Onderzoek voeren om de ontbrekende kennis te vullen.

Aanbeveling 2

De ouders en de eerstelijnsactoren van het Brussels onderwijs beter informeren

- > Informatie samenbrengen over de **werking van het onderwijs** in Brussel (schoolplicht, gemeenschappen, netten, graden, richtingen...) en deze voor alle ouders toegankelijk maken.
- > Alle **informatie die van nut is voor de ouders over de inschrijving** van hun kind(eren) in een Brusselse school samenbrengen en ter beschikking stellen: recht op onderwijs, schoolaanbod, inschrijvingsprocedures (voor beide gemeenschappen).
 - Informatie verstrekken over het recht op onderwijs. De scholen wijzen op de wetgeving ter zake en de ouders een instrument ter beschikking stellen dat hierbij toelichting verstrekt: redenen om een inschrijving te weigeren, wettelijke en niet-wettelijke praktijken, uitsluiting, attest van verzoek tot inschrijving...). Een inventaris maken van de organisaties en personen waar men zijn rechten kan doen gelden (Infor jeunes, Ligue des familles, LOP, Commissie Leerlingenrechten...)
 - Informatie verstrekken over het schoolaanbod: hoe toegankelijker en breder de informatie, hoe strategischer (zelfs kansarme) ouders te werk gaan bij de inschrijving van hun kinderen. De beschikbaarheid van informatie heeft de verdienste het systeem eerlijker te maken, door alle betrokkenen de kans te bieden keuzes te maken met kennis van zaken.
 - Informatie verstrekken over de inschrijvingsprocedures: de informatie is momenteel versnipperd en niet altijd up to date.
- Procedures uitwerken voor informatieverzameling en kwaliteitscontrole van de gegevens (met de scholen, de gemeenten, de gemeenschappen).
- > Deze informatie communiceren naar een breed publiek langs twee wegen:
 - Een geïntegreerde website met informatie over het onderwijs in Brussel in het algemeen (zowel van de Franse en de Vlaamse Gemeenschap als van de Europese en niet-gesubsidieerde scholen, privéscholen en/of internationale scholen) en over de drie luiken van het recht op onderwijs; schoolaanbod en inschrijvingsprocedures.
 - Organisatie van specifieke informatieplaatsen en/of -momenten voor hulp bij de inschrijving, waar het onderwijsaanbod wordt toegelicht. Deze momenten kunnen gespreid worden over het gewestelijk grondgebied en beheerd worden door de plaatselijke schoolantennes of via verenigingen (ONE/Kind en Gezin, het netwerk van de kinderdagverblijven...)
- > De positieve deelname van de ouders verzekeren:
 - Permanent informatie verstrekken aan de ouders (en de lesgevers) over het waarom en het hoe van de gekozen procedure en hun de voordelen ervan toelichten.
 - De verschillende actoren actief betrekken bij de keuze, de organisatie en de evaluatie van de procedure.

Aanbeveling 3

De actoren van het Brussels onderwijs samenbrengen op een gewestelijk contact- en coördinatieplatform

- > Een contactpunt voor de actoren van het Brussels onderwijs / het onderwijs in Brussel creëren. Zo krijgen deze een duidelijker beeld van hun onderlinge verbondenheid en krijgen ze de kans informatie en expertise uit te wisselen om vervolgens stap voor stap geharmoniseerde inschrijvingsprocedures uit te werken.
- > Dit contact- en coördinatieplatform moet ook leiden tot regelmatige fysieke ontmoetingen; de bevoegdheden van dit orgaan moeten duidelijk worden afgebakend om zeker te zijn van de aanwezigheid en het engagement van de juiste actoren.

Aanbeveling 4

Informatie uitwisselen over de inschrijvingsaanvragen - Een beeld krijgen van de aanvragen en de wachtlijsten.

- > De invoerwijze en -datum van de inschrijvingsaanvragen in het Franstalig onderwijs coördineren om dubbele inschrijvingen op te sporen, bijvoorbeeld door ontwikkeling van de software SIEL.
- > De uitwisseling van gegevens mogelijk maken tussen de software SIEL en het LOP. De inschrijvingsgegevens zouden immers niet enkel moeten worden gedeeld binnen de gemeenschappen maar in het hele Brusselse onderwijsbekken.

Aanbeveling 5

De inschrijvingsperiodes harmoniseren

- > Een harmonisatie van de inschrijvingsperiodes (ideaal gezien voor de scholen van beide gemeenschappen) zal wellicht positief worden onthaald door heel wat scholen en inrichtende machten. Het lijkt echter een vereiste om een deze harmonisatie verplicht te stellen om zeker te zijn dat iedereen de regels in acht neemt. Er dient bovendien overwogen te worden een systeem van incentives en sancties uit te werken voor de inachtneming van deze periodes.
- > Ook de datum waarop de ouders moeten hebben geantwoord zou moeten worden vastgesteld: soms duurt het maanden voor ze weten of hun kind al dan niet in een school kan worden ingeschreven; dit valt onder meer te verklaren door het bestaan van verschillende inschrijvingsperiodes waardoor de periode van onzekerheid langer wordt.
- > Tijdens de verschillende fasen van het inschrijvingsproces de ouders zo snel mogelijk informeren over de status van hun inschrijvingsaanvraag. Deze antwoordtermijnen zouden vaste termijnen kunnen zijn.

